

Štábní kapitán jezd. Konstantin Nepokupnoj:

Oves a náhražkové krmivo.

Nejlepším krmivem pro koně jest oves, neboť je pro koně dobře stravitelný, je-li rozžvýkán, dodává koni sílu, život a energii. Mimo to obsahuje látku avenin, které se připisuje vliv na temperament koně. V poslední době se ovšem této látce nepřikládá takový význam, neboť se zdá, že vhodnost ovsa pro koně tkví v tom, že ze všech obilnin obsahuje nejméně fosforu, jehož přebytek vede u koní k oslabení kostry. Dobrý oves musí být těžký, hrubozrnný a s jemnou slupkou. Při rozhodování o velikosti dávky ovsa pro koně je rozhodující váha koně a požadovaný výkon. Zmenší-li se práce koně, zmenší se dávka ovsa, ale zvětší se dávka slámy.

Uvádím zde výsledky pokusného krmení koní, provedeného vědeckým ústavem v Petrohradě:

	Oves kg	Seno kg	Sláma kg
Závodní kůň v nejvyš. trening. období	8—10	1—2	0.5—1
Jezdecký kůň při úsilné práci	5—6	4—5	0.5—1
„ kůň při normální práci	3—4	3—4	1
Kočárový kůň při úsilné práci	5—6.5	4—5	1.5
„ kůň při normální práci	4—5	4—5	2
Tažný lehký kůň při úsilné práci	4—5	6—7	2
„ lehký kůň při normální práci	2—3.5	6—7	2.5
Tažný těžký kůň při úsilné práci	8—10.5	6—7	2
„ těžký kůň při normální práci	6—7	6—7	2.5

K tomu dodatek 1—2 kg otrub denně.

Nemáme-li ovsa, můžeme užít tak zvaných náhražkových krmiv; druhé jich a způsob použití zde uvádím:

J e ě m e n je nejlepší náhražkové krmivo, poněvadž se svým složením přibližuje nejvíce ovsu. Arabští koně jsou krmeni jen ječmenem, ale arabský ječmen svou sestavou látek je docela odlišný od ječmene našeho. Podobá se našemu ovsu, není-li ještě lepší než náš oves. Dáváme jej koním drcený nebo máčený. Avšak nesmíme jej máčet příliš dlouho, protože u ječmene vzniká brzy proces kvašení (fermentace), po němž se stává ječmen koním škodlivý. Ječmen a kukuřice se máčejí v praxi tak, že se celodenní dávka na příští den večer namočí a pak během příštího dne ve třech dávkách podává. Hrách, čočku, fazole nutno máčet déle. V menším množství může se ječmen spařit. Při krmení koní našim ječmenem dochází snadno k zchvácení kopyt. U koní krmených ječmenem se často vyskytují koliky nebo průjmy. Musíme proto koně na něj přivykat postupným zvětšováním dávky. Normální dávka ovsa 4 kg se rovná 3 kg ječmene.

K u k u ř i c e jest též dobrým náhražkovým krmivem. Předkládáme ji buď drcenou nebo máčenou ve vodě. Normální dávka kukuřice jsou 4 kg. Konež krmené ječmenem a kukuřicí rychle tloustnou, při práci se silně potí a rychle slábnou.

Ž i t o a **p š e n i c e** je méně vhodným náhražkovým krmivem a dáváme je koním vařené nebo ve formě chleba. Celkové množství 1—2 kg denně. Žitnou a pšeničnou mouku můžeme dát koním smíchanou s teplou vodou ve formě polévky nebo s řezankou, což je nutno trochu přisolit.

P r o s o se dává v témž množství jako žito nebo pšenice a rovněž drcené nebo vařené.

L n ě n ě s e m ě n k o je velmi výživné krmivo, hodí se zvláště pro koně trpící častými zácpami. Dává se rozemleté, smíchané s teplou vodou jako polévka 1.5—3 kg denně.

H r a c h u, **č o č k y**, **f a z o l í** můžeme rovněž použít v témže množství (1—2 kg) jako žita a pšenice. Před podáváním musíme je dobře namočit nebo spařit a smíchat s řezankou.

O t r u b y dáváme jako nápoj se studenou nebo teplou vodou. Jsou lehce stravitelné, avšak krmíme-li jimi koně delší dobu, tito slábnou. Otruby obsahují velmi mnoho fosforu a jsou pro koně ve velkých nebezpečných dávkách přímo nebezpečné, ledaže je přebytek fosforu vyvážen značným obsahem vápníku v krmivu.

M r k e v žerou koně velmi rádi, poněvadž obsahuje poměrně hodně cukru. Sama o sobě je velmi málo výživná, a proto se musí přikrmovat některé krmivo koncentrovanější, jako otruby, mouka, šrot a jiné. Totéž platí i pro krmnou řepu. Řepa a mrkev jsou velmi vhodným dietetickým krmivem v dobách odpočinku po namáhavých výkonech (po závěrečných cvičeních) a obsahují hlištopydné látky.

C u k r se dává v menších dávkách a je velmi vítaným krmivem po namáhavých výkonech. Jako lehce stravitelný uhlohydrát rychle nahrazuje energii koní.

S ů l je dobrým prostředkem k povzbuzení trávení. Nejvýhodnější způsob užití je předložit ji koním ve velkých kusech, upevněných zcela blízko žlabu, aby ji kůň mohl kdykoli lízati. Nesprávné je podávat sůl rozmělněnou přímo do žlabu, protože vojín nemá o potřebě soli pro koně představy a často podá koni takovou dávku soli do žlabu, že kůň ztratí chuť.

S e n o sklizené ze suchých luk jest jakostně mnohem výživnější a chutnější než seno sklizené z luk bažinatých. Takové seno jest kyselé a obsahuje ostré, tvrdé trávy.

Zvláště si zaslouží zmínky seno jetelové a vojtěškové; je pro koně výživné a velmi chutné, není-li rozdrobené. Poněvadž se vojtěškové a jetelové seno po usušení snadno drolí a listky, které jsou nejcennější, opadávají, nehodí se toto seno pro krmení vojenských koní, ledaže by bylo koním podáváno v pytlech. Proto s počátku musíme dávat koním menší dávky a postupně je zvětšovat. Náhlý přechod ke krmení tímto senem vyvolává nebezpečné koliky, obzvláště seno čerstvé (nevypocené).

Uvádím zde odstrašující příklad z Napoleonova tažení proti Rusku r. 1812.

Napoleon po vypovězení války Rusku ihned překročil Vislu a octl se v kraji, kde se hojně pěstuje jetel a vojtěška. Jeho jezdeckto i hipické zbraně vůbec ihned využily této příležitosti a bez míry počaly jetelové seno zkrmovat. Následky byly tragické, neboť Napoleon tam ztratil 50% svého koňstva: onemocnělo kolikou. Byla to prý snad jedna z největších porážek Napoleona v Rusku:

Je-li nedostatek travnatého sena, můžeme připravit seno ze stromového listí. Nejlépe se k tomu hodí listí lípy, jívy, jasanu, olše a břízy. Toto seno se připravuje tím způsobem, že se osekávají mladé slabší větve, ty se sváží do otýpek a pak se suší ve stínu 6—8 dní. Listy napadené plísni nebo zežloutlé od slunce se odstraní. Nejvýhodnější doba k přípravě sena ze stromových listů je počátek června až srpna.

Obsah živin tohoto sena je tento: 89.9% sušiny, 10.6% bílkovin, 3.6% tuku, 54.4% bezdusíkatých výtažkových látek a 14.5% hrubé vlákniny.

Sláma se dává jako řezanka jako přídavek k jadrnému krmivu. Nejlépe se k tomu hodí sláma ovesná, ječná, žitná a pšeničná.

Všemi udanými náhražkovými krmivy se dají docela snadno koně udržet v dobré kondici, aniž utrpí na zdraví, ale přechod mezi jednotlivými druhy krmiva musí být pozvolný. V některých případech je dokonce nutno občas vystřídat oves těmito náhražkami, zvláště ječmenem a kukuřicí. Nejvýhodnější dobou pro tuto výměnu je doba po manévrech, t. j. asi v září, kdy jsou koně nejhubenější.

Po ječmeni a kukuřici kůň rychle tloustne, nabude pěknějšího vzhledu a pak po přechodu na normální krmení ovšem mu oves lépe chutná.

Různých krmiv užíváme proto, že chceme koně udržet v nejvýhodnější kondici a tím využít ho co nejvíce k našim vojenským účelům.

Nejvýkonnější je kůň suchý a svalnatý. Této kondice koně lze dosáhnout jen soustavným tréninkem, který jsem popsal v mém článku v říjnovém čísle „Vojenských rozhledů“ r. 1936.

Zkušený jezdecký velitel udržuje koně v dobré pracovní kondici. I když je zřejmé, že kůň s větším množstvím tuku v podkožním vazivu snáze odolává otlakům než kůň vyhublý, přece jen je u vojenského koně i poměrná ztučňelost již nevídaná, protože tuto kondici nelze za poměrů polní služby stále udržovat a nejtěžší otlaky vznikají právě u koní, jejichž kondice náhle poklesla. V poli bude dost těžké udržet koně aspoň v dobré pracovní kondici; to bude především vyžadovat častého krmení po menších dávkách, zajištění dostatku hrubé píce a rychlého nahrazování energie při namáhavé práci, nehledě k potřebě pravidelného napájení.

Závěrem pak lze říci, že hlavní zásadou pro dobré udržování a ošetřování koní je pravidelné a racionální krmení, řádné čištění, čerstvý vzduch a rozumná práce.